

19.1.2018

Sisäministeriö
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: SMDno 2016-1488

LAUSUNTO LUONNOKSISTA HALLITUKSEN ESITYKSIKSI KOLMANSIEN MAIDEN KANSALAISTEN MAAHANTULON JA OLESKELUN EDELLYTYKSISTÄ TUTKIJAINA, OPISKELIJAINA, TYÖHARJOITTELIJAINA JA VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÖINÄ JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Sisäministeriö on pyytänyt yliopistolta lausuntoa luonnoksista kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Helsingin yliopisto kiittää mahdollisuudesta ja lausuu asiasta seuraavaa: Yleisesti ottaen lakiehdotuksen tuomat muutokset ovat positiivisia. Esimerkiksi tutkijoiden ensimmäisen luvan voimassaolon pidentäminen kahteen vuoteen on merkittävä helpotus nykytilanteeseen. On myös kannatettavaa, että voimassa olevaan ulkomaalaislakiin perustuva tutkijoiden jakaantuminen jatko-opiskelijoihin ja tutkijoihin poistuu ja tutkijoille myönnetään oikeussuhteesta ja rahoituksesta riippumatta yhdenmukaisesti tutkijan oleskelulupa.

Tutkijankoulutuksen yhtenä tavoitteena on hyödyttää suomalaista yhteiskuntaa tuottamalla uusia innovaatioita ja uutta osaamista. Ehdotettu laki kuvatussa muodossaan perusteluineen toisi myös Suomessa tutkijakoulutuksensa saavat kolmansien maiden kansalaiset entistä paremmin osaksi suomalaista työvoimaa ja yritystoimintaa.

Esitys tuo opiskelijoille ja tutkijoille paremmat mahdollisuudet jäädä maahan etsimään töitä tai aloittamaan yritystoimintaa, jolloin se mahdollistaa osaavan työvoiman tarjonnan työmarkkinoilla ja mahdollistaa tutkimustoiminnan ja opiskelun kautta hankitun liikeidean jalostamisen ja aloittamisen entistä paremmin. Oleskeluluvan hakeminen edellyttää henkilökohtaista tunnistautumista ja biometrinen tunnistaminen. Helsingin yliopistoon saapuvilla on usein kohtuuttoman pitkät välimatkat hakea oleskelulupaa Suomen viranomaisilta. Esimerkiksi etäisyydet Uudesta-Seelannista Australian Brisbaneen, Yhdysvaltojen keskeisistä osavaltioista rannikkokaupunkeihin, Madagaskarilta Etelä-Afrikkaan tai Kolumbiasta Peruun ovat kohtuuttomia ja vaativat usean tunnin lentomatkoja. Etenkin kehittyvistä maista Suomeen saapuville tämä on myös kohtuuton taloudellinen rasite. Helsingin yliopistoon jää saapumatta lukuisia opiskelijoita vuodessa edellä mainitusta syystä. Siksi yliopisto esittää, että oleskeluluvan hakemiseen etsitään ratkaisuja, joiden avulla näistä kohtuuttomista oleskeluluvan hakumatkoista päästään.

Edellä mainitun lisäksi Helsingin yliopisto kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin lakiluonnoksissa esitettyihin seikkoihin:

Lakiesitys kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä

5 § Oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset

Lakiesityksestä ei ilmene, miten 5 §:ssä mainittu sairaskorvausvaatimus käytännössä toteutuu. Avoimeksi jäävät esimerkiksi seuraavat kysymykset: Riittääkö esimerkiksi työsuhteeseen tulevan tutkijan tai apurahatutkijan tapauksessa oletus, että henkilö pääsee Suomen sosiaaliturvan piiriin (Kela/Mela) vai pitääkö olla joka tapauksessa todiste yksityisestä sairaskorvauksesta? Onko väliä mistä vakuutusyhtiöstä yksityinen sairaskorvaus on? Missä vaiheessa todiste vakuutuksesta tarvitaan? Kun haetaan oleskelulupaa, tallennetaanko se tällöin Enter Finland-palveluun?

6 § Tutkimusorganisaation kanssa tehtävä sopimus

Helsingin yliopisto toivoo että yliopistot voisivat yhteistyössä esimerkiksi Maahanmuuttoviraston kanssa muokata sellaisen sopimus pohjan jo olemassa olevasta kutsukirjeestä, joka soveltuisi tähän tarkoitukseen.

21-23 §§

Euroopan unionin sisäistä liikkuvuutta koskevat ehdotetut säädökset ovat linjakaat ja ehdotettu ilmoitautumismenettely selkeä ja riittävä. Säädökset edistävät korkeakoulujen ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä ja selkiyttävät tutkijoiden ja opiskelijoiden liikkuvuuden reunaehdot Euroopan unionin sisällä. Ilmeisesti Maahanmuuttovirasto tarkistaa 20-22 §§:ssä tarkoitettua henkilön itsensä toimittaman ilmoituksen liikkumisesta EU-alueella sekä henkilön toimittaman todisteen toisen EU-jäsenvaltion myöntämästä luvasta. Tämä on tarkoituksenmukaista, sillä yksittäisellä korkeakoululla on harvoin mahdollisuuksia perehtyä muiden EU-maiden myöntämien lupien oikeaksi todistamiseen.

Lakiesitys jättää avoimeksi kysymyksen siitä, miten 22 §:ssä pyydettävät tiedot käytännössä annetaan. Voiko tai tuleeko tutkijan tai opiskelijan itse ilmoittaa edellytetyt tiedot esimerkiksi Enter Finland -palvelussa ja onko mahdollista, että joissain tapauksissa vastaanottava korkeakoulu tekisi ilmoituksen? Voiko tutkijan/opiskelijan perheenjäsen tehdä oman ilmoituksensa?

Lisäksi avoimeksi jää miten todennetaan että henkilön oleskelun enimmäiskesto on täyttynyt (23 § 4. momentti).

11 § Oleskeluluvan myöntäminen työnhakua ja yrittäjyyttä varten

Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan Suomessa tutkinnon suorittaneen opiskelijan on mahdollista hakea ja saada opintojen suorittamisen jälkeen enintään yhden vuoden ajaksi oleskelulupa työnhakua varten. Oleskeluluvalla annetaan Suomessa opiskelleille ulkomaalaisille tilaisuus löytää työpaikka ja jäädä Suomeen. Direktiivin sääntely menee vielä pidemmälle.

Sen lisäksi, että valmistuneet korkeakouluopiskelijat säilyttävät tämän luvan, se tulee koskemaan myös Suomessa tutkijana toiminutta ulkomaalaista, joka on saanut tutkimustyönsä valmiiksi. Direktiivi säätelee, että sekä tutkijoille että korkeakouluopiskelijoille myönnettävä oleskelulupa on työnhakua ja yritystoiminnan perustamista varten. Oleskeluluvan myöntämisen edellytykset selkiytyvät esityksessä ehdotetussa muodossa, ja oleskeluluvan myöntäminen työhön ja yritystoiminnan perustamisen tarkoitukseen vuo-

den ajalle on tarkoituksenmukainen Suomessa opiskelleiden ja tutkimusta tehneiden saamiseen työmarkkinoille. Esitys tuo opiskelijoille ja tutkijoille paremmat mahdollisuudet jäädä maahan etsimään töitä tai aloittamaan yritystoiminta, jolloin se mahdollistaa osaavan työvoiman tarjonnan työmarkkinoilla ja mahdollistaa tutkimustoiminnan ja opiskelun kautta hankitun liikeidean jalostamisen ja aloittamisen entistä paremmin.

Sekä opiskelun että tutkimuksen perusteella maassa oleskeluvilla oleskelleille kolmannen maan kansalaisille annetaan mahdollisuus jäädä maahan sekä työnhakua että yrityksen perustamista varten. Vaikka direktiivi säätää vain korkeakouluopiskelijoista, esityksessä esitetään, että Suomessa kaikki tutkinnon suorittaneet opiskelijat voisivat hakea tätä oleskelulupaa. Yliopisto pitää tätä lähtökohtaa kannatettavana.

Yhteyshenkilö Helsingin yliopistossa:

Anni Tuomela

Lakimies
Yliopistopalvelut, yleishallinto
Helsingin yliopisto

anni.tuomela@helsinki.fi